

การพัฒนาทักษะบุคลากรห้องสมุดสู่บทบาท Knowledge Connector

ผ่านสื่อวิทยุชุมชนในยุคดิจิทัล

สุดาวดี ชัยเดชทยากุล*, สิริพร ทิวงษ์สิงห์, สกุลวงศ์ รักศิลป์

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น

123 ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002

Developing Library Staff towards Knowledge Connector

Roles through Community Radio in the Digital Age

Sudavadee Chaidajthayakul*, Siriporn Tiwasing, Sakulwong Raksilp

Khon Kaen University Library, Khon Kaen University

123 Mittraphap Road, Nai Mueang Subdistrict, Mueang District, Khon Kaen Province 40002

E-mail: sudsri@kku.ac.th

DOI: 10.66692/pulinet.13.2.2678

► รับบทความ 25 พฤษภาคม 2569 ► แก้ไขบทความ 21 กรกฎาคม 2569 ► ตอรับบทความ 23 กรกฎาคม 2569

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21 ของบุคลากรห้องสมุดสู่บทบาท Knowledge Connector และเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ความรู้ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณผ่านการวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) และกรอบทักษะ 3R8C, กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคลากรผู้จัดรายการวิทยุ 3 คน และสำรวจความต้องการจากผู้ฟัง 35 คน, ผลการศึกษา พบว่า สามารถผลิตรายการ KKUL Radio รวม 117 ตอน แบ่งเป็น 4 หมวดหมู่ Academic Skills, Life Skills, 21st Century Skills และ GMS Wisdom ในจำนวนนั้น ทักษะ 21st Century มีปริมาณน้อยที่สุด มีการนำ Generative AI มาใช้ช่วยลดเวลาผลิตจาก 2-3 วัน เหลือเพียง 1 วัน ด้านการพัฒนาทักษะ พบว่า ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์มีความต้องการมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.66) แต่ได้รับการพัฒนาเพียง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33, ในขณะที่ทักษะด้าน AI และการใช้เสียงได้รับการพัฒนาครบทั้ง 3 คน (ร้อยละ 100) นอกจากนี้ ยังสามารถเพิ่มช่องทางการเข้าถึงความรู้สู่ชุมชนผ่านความถี่ FM 103 MHz และคลังข้อมูลออนไลน์ ซึ่งตอบสนองความต้องการผู้ฟังในด้านความรู้ทั่วไป (ร้อยละ 75.40) และการพัฒนาตนเอง (ร้อยละ 52.20) และสุขภาพกับจิตวิทยา (ร้อยละ 43.5)

คำสำคัญ

การพัฒนาบุคลากร, รายการวิทยุ, การส่งเสริมความรู้

Abstract

This research aims to develop 21st century skills for library staff to transition into the "Knowledge Connector" role and to expand channels for knowledge dissemination. The study employed a mixed-methods (qualitative and quantitative) approach, utilizing Gap Analysis and the 3R8C skills framework.

ผลงานนี้ได้รับการนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET ครั้งที่ 16 วันที่ 28-30 มกราคม 2569

จัดโดยสถาบันวัดกรรมกรเรียนรู้ มหาวิทยาลัยพะเยา และหน่วยงานห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค (PULINET)

The target group consisted of three library staff members serving as radio program hosts and a survey of needs from 35 listeners.

The results indicate that 117 episodes of the KKUL Radio program were successfully produced across four categories: Academic Skills, Life Skills, 21st Century Skills, and GMS Wisdom. Among these, the 21st Century Skills category had the lowest output. Notably, the implementation of Generative AI reduced the production timeline from 2-3 days down to just 1 day.

In terms of skill development, creativity was identified as the skill with the highest demand (mean score of 4.66); however, only one person was developed in this area, representing 33.33%. Conversely, skills for AI and voice usage were fully developed for all 3 participants (100%). Additionally, the library expanded its knowledge reach through the FM 103 MHz frequency and an online database, effectively meeting listener interests in general knowledge (75.40%), self-development (52.20%), and health and psychology (43.5%)

Keywords

Human Resource Development, Radio Program, Knowledge Promotion

บทนำ (Introduction)

บทบาทห้องสมุดในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และการพัฒนาสังคม นั่นคือ การเป็นศูนย์กลางการรวบรวมความรู้ การเชื่อมต่อความรู้ และการชี้แหล่งความรู้ (Knowledge Connector) เพื่อช่วยให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และตรงกับความต้องการ บทบาทดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของห้องสมุดดิจิทัล ที่มุ่งเน้นการให้บริการความรู้ผ่านสื่อและเทคโนโลยีหลากหลายรูปแบบ ไม่เพียงแค่นั้นหนังสือเท่านั้น แต่ยังรวมถึงฐานข้อมูลวิชาการ วารสาร อิเล็กทรอนิกส์ พอดแคสต์ และสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ (IFLA, 2018) สิ่งนี้ทำให้ห้องสมุดกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Center) ที่เปิดโอกาสให้บุคคลในทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง การที่ห้องสมุดสามารถชี้แหล่งความรู้ที่น่าเชื่อถือและเชื่อมต่อผู้ใช้กับเครือข่ายสารสนเทศ ทำให้ผู้ใช้มีศักยภาพในการเรียนรู้และการทำงานที่สูงขึ้น (Association of College & Research Libraries, 2016)

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ “ศูนย์กลางการเรียนรู้สำหรับทุกคน” (Learning Center for All) มีการส่งเสริมความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนตามหลักสูตร การวิจัยและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับนักศึกษา บุคลากร และประชาชนทั่วไป (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2568) แม้ในยุคดิจิทัล แต่วิทยุกระจายเสียงยังมีความสำคัญในฐานะสื่อที่เข้าถึงง่ายและต้นทุนต่ำ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลซึ่งสถานีวิทยุของมหาวิทยาลัยมีรัศมีครอบคลุมถึง 90 กิโลเมตร วิทยุจึงเป็นเครื่องมือสร้าง “Edutainment” ที่เข้าถึงครัวเรือนได้ดีกว่าสื่อที่ต้องพึ่งพาสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพียงอย่างเดียว สำนักหอสมุดจึงเห็นความสำคัญของการเผยแพร่ความรู้ผ่านวิทยุกระจายเสียง (FM 103 MHz) ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยเฉพาะในชุมชนใกล้เคียง นับเป็นการสร้างคุณค่าของห้องสมุดในการส่งเสริมความรู้ในชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สำนักหอสมุดจึงได้สร้างสรรค์และดำเนินการตามวิสัยทัศน์หลักด้วยการก้าวข้ามบทบาทดั้งเดิมของการเป็นแหล่งเก็บรวบรวมหนังสือไปสู่การเป็นผู้เชื่อมโยงความรู้เชิงรุก โดยทำหน้าที่เป็น Knowledge Connector การพัฒนาสร้างสรรค์รูปแบบรายการวิทยุที่มีเนื้อหาหลากหลาย ตั้งแต่สาระเพื่อทักษะชีวิต/การพัฒนา ไปจนถึงประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่าย ดังจะพบว่ามีหลาย ๆ ห้องสมุดในปัจจุบันได้มีบริการความรู้ผ่านสื่อวิทยุ เช่น รายการ Smile Library เป็นรายการวิทยุของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต, 2560) และในสหรัฐอเมริกา มี DC Public Library Radio, Boston Public Radio, Nashville Public Radio Station ของประเทศ

สหรัฐอเมริกา ทำให้เห็นว่าแม้ในสหรัฐอเมริกายังคงใช้สถานีวิทยหรือพอดแคสต์เป็นเครื่องมือหลักในการให้บริการความรู้แก่ชุมชน เป็นต้น (Boston Public Library, 2025; DC Public Library, 2025) และการศึกษาของ Evans and Molina (2003) ที่พบว่า บุคลากรห้องสมุดและชุมชนสามารถสร้างชุดรายการเสียงที่สามารถออกอากาศทางสถานีวิทยุท้องถิ่นหรือพอดแคสต์ได้ เพื่อรองรับความต้องการด้านการศึกษาของชุมชนชนบท และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและเยาวชน

บริการส่งเสริมความรู้โดยการจัดทำรายการวิทยุถือเป็นทักษะใหม่สำหรับบุคลากรห้องสมุด ซึ่งไม่ใช่งานบริการพื้นฐาน แต่ต้องอาศัยความรู้และทักษะที่หลากหลาย ทั้งด้านการสืบค้นและรวบรวมข้อมูล การคิดวิเคราะห์ การตรวจสอบความถูกต้อง การเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ การตัดต่อไฟล์เสียง ตลอดจนการออกแบบสื่อสนับสนุนเพื่อเสริมสร้างความน่าสนใจ ทักษะในศตวรรษที่ 21 จึงช่วยสนับสนุนทักษะใหม่ของบุคลากรในการดำเนินงานดังกล่าว ประกอบด้วย 3R8C Model ที่เป็นเครื่องมือหนึ่งที่พัฒนาขีดความสามารถของผู้รับผิดชอบงานนี้ 3R ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และทักษะในการคำนวณ (Arithmetic) และ 8C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) การทำงานร่วมกันและการเป็นผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) การสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information and Media Literacy) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี (Computing and ICT Literacy) ทักษะด้านอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความเห็นอกเห็นใจ (Compassion) (Sihawong & Phusee-orn, 2024) การพัฒนาทักษะเหล่านี้ยังมีความสอดคล้องกับสมรรถนะหลักของสำนักหอสมุด (Core Competency-CC) ข้อหนึ่งที่เรียกว่า Knowledge Connector หมายถึง ความเชี่ยวชาญด้านการประสานงาน การอำนวยความสะดวก การจัดการความรู้เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้หลากหลายศาสตร์และเผยแพร่ให้กับประชากรทุกกลุ่มทุกวัย เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและนำไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2568) บทบาท Knowledge Connector นี้มีมิติที่หลากหลายสอดคล้องกับห้องสมุดในยุคดิจิทัลไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การให้บริการหนังสือ แต่ต้องเป็น "ศูนย์กลางการเชื่อมโยงความรู้" (Knowledge Connector) การใช้วิทยุช่วยให้บรรณารักษ์สามารถปรับเปลี่ยนสารสนเทศที่ซับซ้อนให้กลายเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่ายในรูปแบบ Edutainment ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้รับสารที่ต้องการความสะดวกและสามารถรับฟังได้ขณะทำกิจกรรมอื่น และยังเป็นฐานรากสู่การสร้าง Content หลากหลายแพลตฟอร์ม (Content Convergence) ในกรณีนี้เนื้อหาที่ผลิตเพื่อวิทยุสามารถนำไปต่อยอดเป็นพอดแคสต์ (Podcast) หรือคลังข้อมูลออนไลน์เพื่อให้ผู้ใช้บริการรับฟังย้อนหลังได้ทุกที่ทุกเวลา

การจัดทำรายการวิทยุนี้บุคลากรห้องสมุดจะต้องแสวงหาและเชื่อมโยงองค์ความรู้มานำเสนอให้ผู้ฟังในชุมชนโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความถูกต้อง ทันเหตุการณ์ ร่วมสมัย และชี้แหล่งข้อมูล องค์ความรู้ที่เชื่อมโยง ได้แก่ บริการและองค์ความรู้ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เช่น ผลงานวิจัย และองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะสารสนเทศ ทักษะดิจิทัล เป็นต้น ดังนั้น การพัฒนาทีมงานส่งเสริมความรู้ผ่านรายการวิทยุ จึงช่วยให้บุคลากรห้องสมุด มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ ภายใต้กรอบทักษะในศตวรรษที่ 21 และทัศนคติในการทำงานเป็น Knowledge Connector ที่เชื่อมโยงผู้คนในสังคมกับแหล่งความรู้ได้อย่างสร้างสรรค์และทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมดิจิทัล เมื่อบุคลากรมีศักยภาพที่เพียงพอ ย่อมส่งผลโดยตรงต่อการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่และส่งเสริมผลิตภัณฑ์บริการความรู้ที่มีคุณภาพไปสู่ผู้ใช้บริการ สนับสนุนให้สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีความเข้มแข็งในบทบาทการเป็น “ศูนย์กลางความรู้และแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต” ที่สนับสนุนสังคมแห่งการเรียนรู้และคนทุกวัยอย่างแท้จริง

ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาเน้นทักษะการจัดการสารสนเทศในห้องสมุด แต่ยังขาดการศึกษาที่เชื่อมโยงทักษะการเป็น Knowledge Connector ผ่านการผลิตสื่อเสียง (Audio Content) เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary Knowledge) สู่ชุมชนอย่างเป็นระบบ และเพื่อไม่ให้เกิด “ช่องว่างของการวิจัย (Research Gap)” ดังนั้น การใช้วิทยุกระจายเสียงในยุคดิจิทัลยังมีความสำคัญ เนื่องจากวิทยุเป็นสื่อที่เข้าถึงที่เข้าถึงง่าย (High Accessibility & Low Cost) สามารถลด

ช่องว่างทางดิจิทัล (Bridging the Digital Divide) วิทยุจึงทำหน้าที่เป็นช่องทางสำรองที่มั่นคงในการเผยแพร่ความรู้เชิงวิชาการและทักษะชีวิต (Academic & Life Skills) สู่ชุมชนชนบท ครอบครัว และเยาวชน เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมดิจิทัล มาตรฐานระดับสากล (Global Benchmarking) เห็นได้จากห้องสมุดชั้นนำทั้งในไทยและต่างประเทศใช้สถานีวิทย์หรือพอดแคสต์เป็นเครื่องมือหลักในการให้บริการความรู้แก่ชุมชน สิ่งนี้ยืนยันว่าวิทยุยังคงเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญในระดับสากลเพื่อรองรับประชากรบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้

การใช้วิทยุจึงเป็นจุดเริ่มต้นในการฝึกอบรมการให้ทักษะการผลิตสื่อเสียง (Audio Media) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างมากในศตวรรษที่ 21 การวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้อยู่เพียงแค่ “การจัดรายการวิทยุ” แต่คือ “การพัฒนาสมรรถนะบุคลากร” ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยใช้การผลิตสื่อวิทยุเป็นเครื่องมือฝึกฝนทักษะ 3R8C เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการใช้เทคโนโลยี AI เพื่อก้าวข้ามขีดจำกัดด้านกำลังคนและเวลา อีกทั้ง งานวิจัยนี้ วิทยุไม่ได้เป็นเพียงสื่อดั้งเดิมแต่เป็น “แพลตฟอร์มการเรียนรู้เชิงยุทธศาสตร์” ที่เชื่อมโยงช่องว่างระหว่างข้อมูลวิชาการกับคนในชุมชนทุกช่วงวัย (Library for All) โดยใช้กระบวนการพัฒนาบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อพัฒนาบุคลากรในทีมวิทยุให้มีทักษะในการให้บริการความรู้ผ่านรายการวิทยุกระจายเสียง
2. เพื่อจัดบริการใหม่ในการส่งเสริมความรู้ของสำนักหอสมุดเพื่อสนับสนุนคนทุกวัย (Library for All)
3. เพื่อเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ความรู้และข่าวสารของสำนักหอสมุด

วิธีดำเนินการวิจัย (Methodology)

กลุ่มตัวอย่าง

1. แบบประเมินความต้องการพัฒนาตนเอง เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ บุคลากรที่ปฏิบัติงานที่จัดรายการวิทยุ จำนวน 3 คน

2. แบบสำรวจความต้องการเนื้อหาของผู้ฟัง เลือกแบบสุ่มจากผู้ที่เคยฟังรายการ จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้

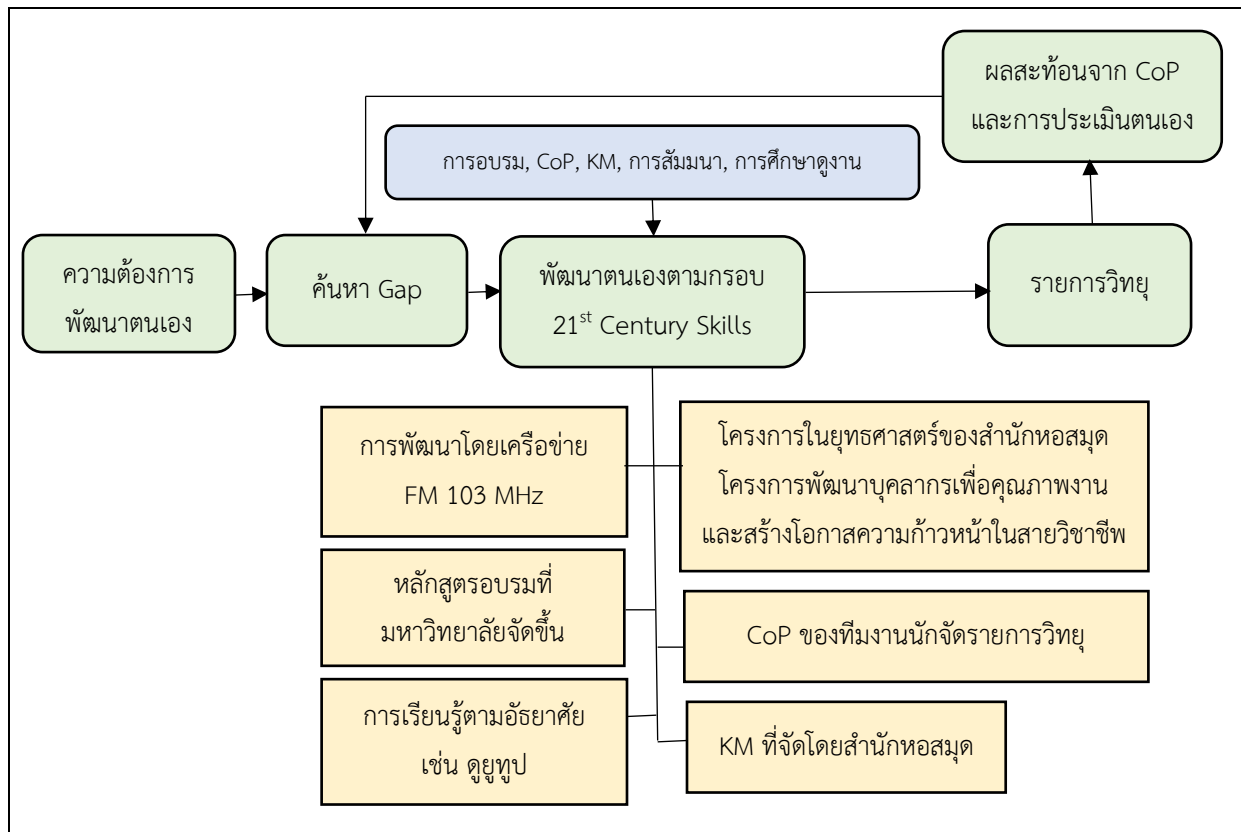
1. แบบประเมินความต้องการพัฒนาตนเอง (IDP) ตามกรอบ 3R8C
2. แบบสำรวจความต้องการเนื้อหาของผู้ฟัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากการสรุปบทเรียนในชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) และสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวทางการวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) มีการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการพัฒนาบุคลากรสู่บทบาท Knowledge Connector

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาบุคลากรสู่บทบาท Knowledge Connector

2. ขั้นตอนการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงานในการพัฒนาบุคลากรสู่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้มีบทบาท Knowledge Connector ผ่านการจัดทำรายการวิทยุสู่ชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ระยะ มีรายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรสู่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้มีบทบาท Knowledge Connector

ขั้นตอน	รายละเอียดการดำเนินงาน	ผลลัพธ์
ระยะที่ 1		
1. ผู้บริหารพิจารณาความสอดคล้องของพันธกิจกับการเผยแพร่ความรู้ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง FM 103 MHz	มอบหมายผู้รับผิดชอบไปศึกษาข้อมูลเบื้องต้น พบว่า มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของสำนักหอสมุด ในการเป็น Learning Center for All	นโยบายความร่วมมือกับกองสื่อสารมหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. บรรจุเป็นแผนปฏิบัติราชการ โดยเป็นกิจกรรมหนึ่งในการสนับสนุนชุมชน	- ร่วมมือกับเครือข่ายประชาสัมพันธ์ KRU ในการจัดรายการวิทยุที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - มอบหมายงานและถ่ายทอดตัวชี้วัดสู่ระดับบุคคล	- มีผู้รับผิดชอบการจัดทำรายการ 1 คน - ชื่อเรื่อง รูปแบบและขอบเขตรายการ

ขั้นตอน	รายละเอียดการดำเนินงาน	ผลลัพธ์
3. พัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการจัดทำรายการวิทยุ โดยพัฒนาทักษะใหม่ (New Skill)	- ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเอง - เข้าร่วมการอบรมกับเครือข่ายนักจัดรายการวิทยุ FM 103 MHz - ศึกษาดูงานการบริการความรู้ผ่านสื่อสาธารณะ - KM เรื่องการตัดต่อไฟล์เสียง และการจัดทำรายการวิทยุที่น่าสนใจ	จำนวนรายการวิทยุในปี 2566
4. ศึกษาทบทวนการดำเนินงาน	- จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบการผลิตไม่เพียงพอ - ใช้เวลาในการดำเนินงานมากเกินไป (2-3 วัน) - สถานที่ทำงานมีเสียงรบกวนส่งผลต่อคุณภาพไฟล์เสียง	- เพิ่มจำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบจาก 1 คน เป็น 2 คน - จัด KM และ CoP แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดี
ระยะที่ 2		
1. บรรลุเป็นงานประจำ	เป็นลักษณะงานใหม่ของงานบริการที่เป็นการส่งเสริมความรู้	- ถ่ายทอดตัวชี้วัดสู่ระดับบุคคล
2. พัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการจัดทำรายการวิทยุ (New Skill)	- เข้าร่วมการอบรมกับเครือข่ายนักจัดรายการวิทยุ FM 103 MHz	- บุคลากรงานบริการที่สนใจมีความมั่นใจในการปฏิบัติงาน สมัครเป็นนักจัดรายการ เพิ่มจำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบจาก 2 เป็น 3 คน
	- สร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoPs) และเชิญบุคลากรที่สนใจเข้าร่วม ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดทำรายการวิทยุ (ตามตารางที่ 2)	- จำนวนรายการวิทยุในปี 2567
3. ทบทวนการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุง	- สำรวจความต้องการรับฟังจากผู้ใช้บริการ	- หั้วข้อความต้องการเนื้อหา ซึ่งนำมาใช้ปรับปรุงการจัดทำรายการวิทยุ
ระยะที่ 3		
1. พัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการจัดทำรายการวิทยุด้านการใช้ AI	- ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเอง - เข้าร่วมการอบรมกับเครือข่ายนักจัดรายการวิทยุ FM 103 MHz - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนนักปฏิบัติ (CoPs) - อบรมการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล เน้นการนำ AI มาใช้ในการพัฒนางาน - เข้าร่วม KM	- ลดระยะเวลาการจัดทำรายการวิทยุจาก 2-3 วัน เป็น 1 วัน - จำนวนรายการวิทยุในปี 2568

ขั้นตอน	รายละเอียดการดำเนินงาน	ผลลัพธ์
2. ทบทวนการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุง	- ศึกษาหัวข้อความต้องการรับฟังจากผู้ให้บริการกับหัวข้อที่ผลิต - นำ Intelligent Risk ของสำนักหอสมุดมาประกอบการออกแบบผลิตเนื้อหา	- เพิ่มหัวข้อทางด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 - กุมภาพันธ์ 2568 เพิ่มหัวข้อทางด้าน GMS Wisdom เน้น ภูมิปัญญาวัฒนธรรมประเพณีอีสาน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย (Result and Discussion)

1. การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ในการให้บริการความรู้ผ่านรายการวิทยุกระจายเสียง

1.1 รูปแบบการพัฒนาตนเอง จำแนกตามทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ 3R8C Model มีรายละเอียด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หัวข้อการพัฒนาตนเองและจำนวนการพัฒนาตนเอง จำแนกตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และจำนวนผู้รับการพัฒนา

หัวข้อ	วิธีการ	ทักษะในศตวรรษที่ 21 3R8C Model	จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา (คน)		
			2566	2567	2568
รูปแบบ ขอบเขต องค์ประกอบของการจัดรายการวิทยุ รายการ The KKU Library Lifelong Learning for All	KM, ระบบพี่เลี้ยง	Collaboration Teamwork and Leadership, Compassion	-	1	1
การทำงานเป็นทีม การทำงานกับเครือข่ายนักจัดรายการวิทยุ	CoP	Collaboration Teamwork and Leadership	-	2	3
การรวบรวมและแบ่งปันข้อมูลบน Google Drive	CoP	Collaboration Teamwork and Leadership, Computing and ICT Literacy,	-	2	3
สัมมนาเครือข่ายประชาสัมพันธ์ด้านการผลิตรายการวิทยุ และนำเครือข่ายนักจัดรายการไปศึกษาดูงานที่บริษัท อสมท. และ Thai PBS	การสัมมนา, ศึกษาดูงาน	Creativity and Innovation, Career and Learning Skills	1	-	-
การติดต่อไฟล์เสียงด้วยโปรแกรม Camtasia	KM	Communication Information and Media Literacy, Computing and ICT Literacy, Arithmetic	1	2	3
การติดต่อไฟล์เสียงด้วยโปรแกรม Adobe Audition	KM	Communication Information and Media Literacy, Computing and ICT Literacy, Arithmetic	1	2	3

หัวข้อ	วิธีการ	ทักษะในศตวรรษที่ 21 3R8C Model	จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา (คน)		
			2566	2567	2568
การตัดต่อไฟล์เสียงด้วยโปรแกรม Capcut	KM, CoP	Communication Information and Media Literacy, Computing and ICT Literacy, Arithmetic	1	2	3
การสร้างสื่อจาก Canva	CoP	Communication Information and Media Literacy, Computing and ICT Literacy, Arithmetic	1	2	3
การค้นคว้า สร้างเรื่อง และพิจารณาความน่าเชื่อถือนำมาจัดทำเป็นรายการวิทยุ	CoP	Reading, Critical Thinking and Problem Solving, Creativity and Innovation, Communication Information and Media Literacy, Cross-cultural Understanding	-	2	3
การเขียนสคริปต์ Script	CoP	Writing, Communication Information and Media Literacy	-	2	3
การสร้างแบรนด์ของสำนักหอสมุด	CoP	Critical Thinking and Problem Solving	-	1	2
ลิขสิทธิ์เพลง กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความรับผิดชอบต่อสังคม	CoP	Communication Information and Media Literacy,	1	2	3
เทคนิคการประชาสัมพันธ์บริการของสำนักหอสมุดในรายการวิทยุ	CoP	Communication Information and Media Literacy	1	2	3
อบรมการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัล เน้นการนำ AI มาใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น การนำมาใช้ในการค้น การเขียนสคริปต์ การทำสื่อประชาสัมพันธ์	การอบรม, KM, CoP	Critical Thinking and Problem Solving, Communication Information and Media Literacy	1	2	3
การพัฒนาบริหารจัดการรายการวิทยุผ่านระบบออนไลน์ (โปรแกรม ZOOM) และการพัฒนาเนื้อหารายการ	การอบรม	Communication Information and Media Literacy, Computing and ICT Literacy	-	2	-
ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (New Skill) สำหรับนักจัดรายการวิทยุ	การอบรม	Career and Learning Skills	-	2	-

หัวข้อ	วิธีการ	ทักษะในศตวรรษที่ 21 3R8C Model	จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา (คน)		
			2566	2567	2568
การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายนักจัดรายการวิทยุ	การอบรม	Career and Learning Skills	-	-	3
การจัดเรียงความสำคัญของงานการบริหารเวลาเพื่อให้สามารถผลิตสื่อวิทยุให้ออกอากาศได้ตามกำหนด	CoP	Arithmetic	-	-	3
การบริหารเวลาเพื่อความเหมาะสมในการนำเสนอเนื้อหาใน 25 นาที (ส่วนนำเข้า เนื้อหา เพลงประกอบ)	CoP	Arithmetic	-	-	3
การนำเสนอ GMS Wisdom ภูมิปัญญา วัฒนธรรมประเพณีอีสาน	CoP	Critical Thinking and Problem Solving, Communication Information and Media Literacy	-	-	3

1.2 ความต้องการพัฒนาตนเองและความสอดคล้องกับการพัฒนาที่ได้รับในการทำ KKUL Radio มีการสำรวจความต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (IDP) และบรรจุใน TOR การปฏิบัติงานประจำปี นำมาวิเคราะห์และแบ่งระดับความต้องการพัฒนาตนเองออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง ต้องการน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง ต้องการน้อย ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง ต้องการปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง ต้องการมาก ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง ต้องการมากที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความต้องการพัฒนาตนเอง ระดับความต้องการและจำนวนบุคลากรที่ได้รับการพัฒนา

ความต้องการ	นักจัดรายการ คนที่ 1	นักจัดรายการ คนที่ 2	นักจัดรายการ คนที่ 3	ค่าเฉลี่ยระดับ ความต้องการ	จำนวนบุคลากรที่ได้รับ การพัฒนา
การทำงานร่วมกับเครือข่าย KKU Radio FM 103 MHz	5	5	5	5.00 มากที่สุด	3
ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์	5	5	4	4.66 มากที่สุด	1
การใช้โปรแกรมตัดต่อเสียง	5	4	3	4.00 มาก	3
การทำงานเป็นทีม	3	3	4	3.33 ปานกลาง	3
การคิดวิเคราะห์	3	4	4	3.66 มาก	3
การสรุปความ	3	4	4	3.66 มาก	3

ความต้องการ	นักจัดรายการ คนที่ 1	นักจัดรายการ คนที่ 2	นักจัดรายการ คนที่ 3	ค่าเฉลี่ยระดับ ความต้องการ	จำนวนบุคลากรที่ได้รับ การพัฒนา
ทักษะการรู้สารสนเทศ/การรู้ ดิจิทัล	3	4	4	3.66 มาก	2
การเขียนสคริปต์	5	5	4	4.66 มากที่สุด	3
การใช้เสียง การออกเสียง	5	5	5	5.00 มากที่สุด	3
การใช้ Generative AI	5	5	5	5.00 มากที่สุด	3

1.3 ผู้จัดรายการวิทยุมีสมรรถนะในการผลิตวิทยุชุมชน มีผลงานออกอากาศสม่ำเสมอ ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอแนวทางการปฏิบัติที่ดี ดังนี้

1.3.1 นางสาวสิริพร ทิวะสิงห์ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรเสวนาวิชาการเรื่อง “การร่วมขับเคลื่อนสถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยขอนแก่นกับบทบาทสื่อสารสาธารณะในยุคดิจิทัล” เมื่อวันที่ 8 เมษายน 2568 จัดโดย กองสื่อสารองค์กร โดยเสนอแนวคิดว่าการสื่อสารสาธารณะในยุคดิจิทัลต้องเน้น Content ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ใช้สื่อแบบ Edutainment และเทคโนโลยีบนหลายแพลตฟอร์ม เพื่อตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภค อีกทั้ง ได้รับการสนับสนุนนโยบายจากผู้บริหารให้วิทยุเป็น Knowledge Connector ที่เผยแพร่องค์ความรู้สู่สังคม เป็นส่วนหนึ่งของพันธกิจบริการวิชาการ ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ส่งต่อบริการที่ดีให้กับผู้ใช้

1.3.2 นางสาวตติ ชัยเดชทยากุล ได้ถูกคัดเลือกให้นำเสนอโปสเตอร์เรื่อง “การนำ AI มาใช้ในการพัฒนารายการวิทยุเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทุกช่วงวัย” ในงาน Generative AI: InnoTech Show & Share 2025 วันที่ 22 สิงหาคม 2568 จัดโดย สำนักนวัตกรรมการเรียนและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยนำเสนอการปฏิบัติงานวิทยุที่มีการนำ AI มาใช้ในการแนะนำแหล่งข้อมูลวิชาการ จัดทำสคริปต์ ปรับสำนวนภาษาให้เหมาะกับผู้ฟัง และออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ ทำให้รายการวิทยุมีความทันสมัย เข้าถึงง่าย และตอบสนองการเรียนรู้ของผู้ฟังทุกกลุ่มวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 2 กิจกรรมเสวนาการร่วมขับเคลื่อนสถานีวิทยุกระจายเสียง
มหาวิทยาลัยขอนแก่นกับบทบาทสื่อสารสาธารณะในยุคดิจิทัล

ภาพที่ 3 โปสเตอร์ “การนำ AI มาใช้ในการพัฒนา
รายการวิทยุเพื่อสนับสนุน
การเรียนรู้ทุกช่วงวัย”

ภาพที่ 4 นำเสนอโปสเตอร์ “การนำ AI มาใช้ใน
การพัฒนารายการวิทยุเพื่อสนับสนุน
การเรียนรู้ทุกช่วงวัย”

2. บริการใหม่ในการส่งเสริมความรู้ของสำนักหอสมุดเพื่อสนับสนุนคนทุกวัย (Library for All)

2.1 รูปแบบและขอบเขตรายการ The KKU Library Lifelong Learning for All

สำนักหอสมุด จัดบริการความรู้ผ่านรายการวิทยุภายใต้ชื่อรายการ The KKU Library Lifelong Learning for All ออกอากาศทางสถานีวิทยุ FM 103 MHz มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกวันอังคาร (รีรัน วันพฤหัสบดี) เวลา 07.35-08.00 น. ความยาว 25 นาที ประกอบด้วย ส่วนนำเข้า เนื้อหาความรู้ สลับกับบทเพลง รูปแบบการดำเนินการเป็นการจัดคนเดียว ขอบเขตเนื้อหา ส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และการแบ่งปันความรู้ ส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารและบริการของสำนักหอสมุด และสอดคล้องกับบริการ Learning Program ของสำนักหอสมุดที่แบ่งออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ 1) Academic Skills 2) Life Skills 3) 21st Century Skills รวมถึงเป็นเรื่องราวที่อยู่ในกระแสนิยม เป็นเรื่องสร้างภาพลักษณ์ต่อสำนักหอสมุดและมหาวิทยาลัยขอนแก่น ไม่ส่งผลเชิงลบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ศาสนา เชื้อชาติ ความเชื่อ เพศ และการเมือง เป็นเรื่องที่ส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและการเรียนรู้ให้กับผู้รับฟัง ปัจจุบันมีบุคลากรผู้รับผิดชอบจัดรายการ จำนวน 3 คน

ภาพที่ 5 ตัวอย่างการประชาสัมพันธ์บริการส่งเสริมความรู้ผ่านรายการวิทยุบนเฟซบุ๊กสำนักหอสมุด

2.2 ความต้องการรับฟังเนื้อหาจากผู้ให้บริการ มีการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บริการผ่าน Google Form ในช่องทาง KKU Group เพื่อนำข้อมูลมาใช้ทบทวนการดำเนินงานพัฒนาเนื้อหา มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 35 คน ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.10) อายุ 21-30 ปี เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น (ร้อยละ 88.60) และปริญญาตรี (ร้อยละ 85.70) ผู้ตอบแบบสำรวจมีความต้องการเนื้อหาผ่านช่องทางวิทยุกระจายเสียง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความต้องการเนื้อหาทางช่องทาง KKUL Radio

ความต้องการด้านเนื้อหา	จำนวน* (N = 35)	ร้อยละ	ความสอดคล้องกับหมวดหมู่ทักษะการเรียนรู้ที่ สำนักหอสมุดส่งเสริม		
			Academic Skills	Life Skills	21 st Century Skills
ความรู้ทั่วไป	26	75.40	✓	✓	✓
การพัฒนาตนเอง	18	52.20	✓	✓	✓
สุขภาพและจิตวิทยา	15	43.50	-	✓	-
เทคโนโลยีและนวัตกรรม	8	23.20	✓	✓	✓
การเรียนรู้ตลอดชีวิต	8	23.20	-	✓	✓
เรื่องผี ประสบการณ์ลึกลับ	3	8.70	-	-	-
ประวัติศาสตร์	1	2.90	-	✓	-
ศาสนา	1	2.90	-	✓	-
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	1	2.90		✓	
การใช้ภาษา	1	2.90	✓	-	✓
เศรษฐกิจ	1	2.90	-	✓	-
ไอดอล บุคคลสำคัญ	1	2.90	-	✓	-

*จำนวนรายการวิทยุที่ออกอากาศ (ระหว่างปี 2566-2568) ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

2.3 รายการวิทยุที่เผยแพร่ จำแนกตามหมวดหมู่ทักษะการเรียนรู้ที่สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น จัดทำขึ้น เพื่อส่งเสริมความรู้ พบว่า มีจำนวนรายการวิทยุทั้งหมด 117 Ep. จำแนกเป็นหมวด Academic Skills มากที่สุด (ร้อยละ 62.79) และหมวด 21st Century Skills น้อยที่สุด ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของรายการวิทยุจำแนกตามหมวดหมู่ทักษะการเรียนรู้

หมวดหมู่ทักษะการเรียนรู้ที่ สำนักหอสมุด มข. ส่งเสริม	2566 (n = 31)		2567 (n = 42)		2568 (n = 44)		รวม (n = 117)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
Academic Skills	10	32.25	21	50.00	24	54.54	55	47.00
Life Skills	14	45.16	12	28.57	11	25.00	37	31.62
21 st Century Skills	7	22.59	9	21.43	3	6.81	19	16.23
GMS Wisdom					6	13.65	6	5.15

3. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีช่องทางการเผยแพร่ความรู้และข่าวสารเพิ่มขึ้น 1 ช่องทาง คือ การเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ FM 103 MHz และรับชมย้อนหลังที่ https://radio.kku.ac.th/?page_id=17150&pro_id=3

ฟังรายการย้อนหลังรายการ : KKU Lifelong learning for all

▶ 0:00 / 0:00

#	ฟังรายการย้อนหลัง	ดาวน์โหลดรายการย้อนหลัง	ออกอากาศเมื่อ	เวลาเริ่ม	เวลาจบ
1			30 ก.ย. 2568	07:35 น.	08:00 น.
2			23 ก.ย. 2568	07:35 น.	08:00 น.
3			2 ก.ย. 2568	07:35 น.	08:00 น.
4			26 ส.ค. 2568	07:35 น.	08:00 น.
5			12 ส.ค. 2568	07:35 น.	08:00 น.
6			31 ก.ค. 2568	07:35 น.	08:00 น.
7			22 ก.ค. 2568	07:35 น.	08:00 น.
8			8 ก.ค. 2568	07:35 น.	08:00 น.

ภาพที่ 6 รายการวิทยุที่เผยแพร่ผ่านสถานีวิทยุกระจายเสียง FM 103 MHz ที่ผู้ฟังสามารถรับฟังย้อนหลังได้

4. ผลสัมฤทธิ์จากการบริการรายการวิทยุ KKUL Radio ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การบริการวิชาการด้วยรายการวิทยุ KKUL Radio ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น สามารถแสดงผลสัมฤทธิ์ให้เห็นถึงคุณค่าของบริการอย่างเป็นรูปธรรมผ่านมิติต่าง ๆ ได้ ดังนี้

4.1 ระดับการเข้าถึงและความครอบคลุม (Level of Access & Reach)

การเข้าถึงเชิงกายภาพ: สถานีวิทยุ FM 103 MHz มีรัศมีการกระจายเสียงครอบคลุมถึง 90 กิโลเมตร ทำให้สามารถเข้าถึงครัวเรือนในพื้นที่ห่างไกลที่อาจมีข้อจำกัดด้านอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ดีกว่าสื่อออนไลน์เพียงอย่างเดียว, การเข้าถึงยุคดิจิทัล: มีการเพิ่มช่องทางออนไลน์ผ่าน radio.kku.ac.th ซึ่งช่วยให้ผู้ฟังสามารถรับฟังย้อนหลังได้ทุกที่ทุกเวลา (On-demand), การลดช่องว่างทางดิจิทัล (Bridging the Digital Divide): บริการนี้ทำหน้าที่เป็นช่องทางสำรองที่มั่นคงในการเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนชนบท ครอบครัวยุคใหม่ และเยาวชน ที่อาจเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ได้จำกัด

4.2 ผลต่อผู้ฟังและความพึงพอใจ (Effect on Listeners)

การตอบสนองความต้องการ: ผลการสำรวจผู้ฟัง พบว่า รายการสามารถตอบโจทย์ความต้องการเนื้อหา ในด้านความรู้ทั่วไป (ร้อยละ 75.40), การพัฒนาตนเอง (ร้อยละ 52.20) และสุขภาพกับจิตวิทยา (ร้อยละ 43.50) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ, รูปแบบที่เหมาะสม: การนำเสนอในรูปแบบ Edutainment ช่วยให้ผู้ฟังรับสารที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น และสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการรับฟังความรู้ในขณะปฏิบัติกิจกรรมอื่น ๆ ไปพร้อมกัน

4.3 ผลกระทบต่อการเรียนรู้ของชุมชน (Impact on Community Learning)

ปริมาณองค์ความรู้: มีการผลิตเนื้อหาความรู้รวมทั้งสิ้น 117 ตอน (EP) ซึ่งครอบคลุมทั้งทักษะวิชาการ (Academic Skills), ทักษะชีวิต (Life Skills) และทักษะในศตวรรษที่ 21, การเป็นผู้รักษาความทรงจำชุมชน: หมวดหมู่ GMS Wisdom (เริ่มในปี 2568) ช่วยรวบรวมและเผยแพร่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาอีสาน ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าเชิงวัฒนธรรมและสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในฐานะ “Community Memory Keeper”, การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต: หอสมุดได้เปลี่ยนบทบาทจากแหล่งเก็บหนังสือไปสู่การเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ที่เชื่อมโยงองค์ความรู้ข้ามศาสตร์สู่คนทุกช่วงวัยอย่างแท้จริง

4.4 ประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ในการดำเนินงาน (Operational Value)

การนำ AI มาใช้: การนำ Generative AI มาช่วยผลิตรายการสามารถลดระยะเวลาการทำงานลงได้ ร้อยละ 50-80 (จาก 2-3 วัน เหลือเพียง 1 วัน) ซึ่งช่วยให้สามารถส่งมอบเนื้อหาที่มีคุณภาพสู่ชุมชนได้รวดเร็วขึ้นภายใต้ข้อจำกัดด้านกำลังคน, ความเป็นมืออาชีพของบุคลากร: ผู้จัดรายการได้รับการยอมรับในระดับวิชาการ เช่น ได้รับเชิญเป็นวิทยากรเสวนาสื่อสาธารณะ และนำเสนอผลงานระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพและความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่ส่งมอบสู่สังคม, การดำเนินงานทั้งหมดนี้ช่วยยืนยันว่า KKUL Radio ไม่ได้เป็นเพียงรายการวิทยุทั่วไป แต่เป็น “แพลตฟอร์มการเรียนรู้เชิงยุทธศาสตร์” ที่สร้างคุณค่าให้กับสังคมดิจิทัลผ่านกระบวนการพัฒนาบุคลากรให้เป็น Knowledge Connector อย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการศึกษา (Discussion)

การจัดทำ KKUL Radio เป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้สำหรับทุกคน” และการให้บริการวิชาการแก่สังคม (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2568) โดยมีเป้าหมายสำคัญในการเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะผ่านสื่อเสียงออนไลน์ ซึ่งเป็นการประยุกต์แนวคิด Knowledge Connector ที่มุ่งให้ผู้จัดรายการทำหน้าที่แสวงหา สังเคราะห์ และเชื่อมโยงองค์ความรู้ เพื่อให้ผู้ฟังสามารถเรียนรู้ได้ตามอัธยาศัย การดำเนินงานนี้สะท้อนถึงแนวคิดการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ภายใต้กรอบ 3R8C Model ซึ่งประกอบด้วยทักษะพื้นฐานการเรียนรู้ (Reading, Writing, Arithmetic) และทักษะสำคัญ 8 ด้าน ได้แก่ Critical Thinking, Creativity, Collaboration, Communication, Cross-cultural Understanding, Computing, Career และ Compassion (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการผลิตรายการวิทยุทำให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และสร้างสรรค์บริการใหม่ของห้องสมุดที่ต้องอาศัยความรู้ข้ามสาขา (Interdisciplinary Knowledge) แตกต่างจากงานพื้นฐานด้านบริการสารสนเทศ และการดำเนินงานห้องสมุดในอดีต ในมิติของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สำนักหอสมุดใช้วิธีการหลากหลาย เช่น การจัดการความรู้ (KM) การสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (CoP) การอบรม ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) และการเรียนรู้ในงาน (On the-job Training) ซึ่งล้วนเป็นแนวทางการพัฒนาแบบบูรณาการระหว่างการทำงานและการเรียนรู้ (Noe, 2017; Swanson & Holton, 2001) ส่งผลให้บุคลากรมีสมรรถนะที่สูงขึ้น สามารถผลิตผลงานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยปีละประมาณ 40 ตอน การดำเนินงานของ KKUL Radio ยังสะท้อนหลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในมิติของบุคลากรที่ได้รับโอกาสพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และในมิติของผู้ฟังซึ่งสามารถเข้าถึงเนื้อหาที่ครอบคลุมทั้งด้าน Academic Skills, Life Skills และ 21st Century Skills (Jarvis, 2009) และเพิ่มเติมในปี 2568 คือ หมวด GMS Wisdom ห้องสมุดมีบทบาทเป็น “ผู้เก็บรักษาความทรงจำของชุมชน” โดยเก็บรวบรวมสื่อหลากหลายที่สะท้อนประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมนิยม และคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน ในแง่ของการจัดกิจกรรมศึกษาและเผยแพร่ (Education and Outreach) (Talawar, 2023) การสำรวจความต้องการของผู้ฟัง พบว่า เนื้อหาที่ได้รับความนิยมสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความรู้ทั่วไป การพัฒนาตนเอง และสุขภาพจิตวิทยา อย่างไรก็ตาม ควรเพิ่มเนื้อหาในหมวดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เนื่องจากมีจำนวนตอนน้อยที่สุด ในด้านการพัฒนาทักษะเฉพาะของผู้จัดรายการ ผลการประเมินความต้องการพัฒนา พบว่า ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีความต้องการสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.66) แต่มีบุคลากรเพียงหนึ่งคนที่ได้รับการพัฒนาในด้านนี้ จึงควรจัดกิจกรรมหรือหลักสูตรเพิ่มเติม เช่น การศึกษาดูงานด้านการผลิตสื่อดิจิทัล หรือการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้าน Creative Communication นอกจากนี้ ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้ฟังเป็นประจำ เพื่อนำข้อมูลมาวางแผนพัฒนาเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและทิศทางของเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต ในระยะยาว สำนักหอสมุดควรพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรกลุ่มอื่น ๆ ให้สามารถทำหน้าที่เป็น “นักส่งเสริมความรู้ (Knowledge Promoter)” ให้มีจำนวนมากขึ้น เพื่อขยายการเข้าถึงการเรียนรู้ของประชาชน และต่อยอดสู่บริการที่มีลักษณะการเชื่อมโยงความรู้จากหลายแหล่ง ซึ่งจะช่วยเสริมบทบาทของห้องสมุดในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง (UNESCO, 2021)

สรุปผลการวิจัย (Conclusion)

การส่งเสริมให้บุคลากรเป็น “นักส่งเสริมความรู้ (Knowledge Promoter)” จะช่วยเสริมบทบาทห้องสมุดในฐานะ ศูนย์กลางการเรียนรู้ยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง บุคลากรห้องสมุดมีการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และมีบทบาท Knowledge Connector ผ่านรายการวิทยุชุมชน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ในการเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้สำหรับทุกคน” แนวคิด Knowledge Connector สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยบุคลากรเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและสร้างบริการใหม่ของห้องสมุดบนฐานของการพัฒนาบุคลากรแบบบูรณาการ ใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามกรอบ 3R8C Model ทำให้บุคลากรมีสมรรถนะสูงขึ้น มีทักษะและประสบการณ์การจัดการรายการวิทยุ ทักษะดิจิทัล ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ได้จำนวนบุคลากรที่วิทยุเพิ่ม 2 คน (รวมเป็น 3 คน) และสามารถผลิตรายการได้เฉลี่ยปีละกว่า 40 ตอน นอกจากนั้น ได้นำ Generative AI มาใช้ในการเขียนสคริปต์และออกแบบสื่อ ไม่เพียงแต่ลดเวลาการทำงานลง ร้อยละ 50-80 แต่ยังสะท้อนถึงการปรับตัวของบุคลากรสู่การเป็น Digital Librarian ตามมาตรฐาน IFLA ปี 2568 ได้เพิ่มเนื้อหาจากด้าน Academic Skills, Life Skills และ 21st Century Skills ได้เพิ่มหมวด GMS Wisdom (ร้อยละ 5.15) แสดงถึงบทบาทของห้องสมุดในฐานะ “ผู้เก็บรักษาความทรงจำของชุมชน” (Community Memory Keeper) สำนักหอสมุดสามารถตั้งเป้าหมายในระยะยาวในการสร้างแผนการพัฒนาบุคลากรในกลุ่มอื่น ๆ ให้มี Knowledge Connector เพิ่มขึ้นได้ในอนาคต เพื่อสร้างเครือข่ายการเชื่อมโยงความรู้ที่ครอบคลุม เนื้อหาหลากหลาย และตอบสนองต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง นอกจากนั้น อาจจะนำไปสู่การสร้างสมรรถนะ Smart Challenge ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นต่อไป

ช่องทางที่เพิ่มขึ้นในการเข้าถึงข้อมูล จากการเพิ่มช่องทางออนไลน์ (radio.kku.ac.th) ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าถึงความรู้ย้อนหลังได้ทุกที่ทุกเวลา สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) อนึ่ง ได้รับการต่อยอดพัฒนาการส่งสื่อเป็น Podcast ต่อไป

และผลการสำรวจความต้องการผู้ฟัง พบว่า ผู้ฟังนิยมฟังเนื้อหาด้านความรู้ทั่วไป การพัฒนาตนเอง และสุขภาพจิตวิทยา และมีความต้องการฟังเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน บุคลากรต้องการพัฒนาทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 นำผลสำรวจความต้องการการพัฒนาไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (IDP) และส่งเสริมการพัฒนาตนเองในหัวข้อเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

1.2 นำผลการสำรวจความต้องการเนื้อหาของผู้ฟัง และหมวดหมู่เนื้อหาที่ผลิตจำนวนน้อยไปใช้ในการออกแบบเนื้อหาวิทยุ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง

1.3 ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองและค้นหา Gap ของผู้ปฏิบัติงานก่อนการเริ่มปีงบประมาณต่อไป เพื่อใช้ในการวางแผนการพัฒนาบุคลากรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาการเข้าถึงเนื้อหาแต่ละหัวข้อภายใต้หมวดหมู่ใหญ่ (Academic Skills, Life Skills, 21st Century Skills และ GMS Wisdom) เพื่อทราบถึงความนิยมในเนื้อหาและพิจารณาความสอดคล้องกับความต้องการเนื้อหาของผู้ฟัง

รายการอ้างอิง (References)

- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2568). *แผนการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2568–2572*.
- สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนไทย. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2568). รายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessments Report: SAR) ด้วยเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ ประจำปีงบประมาณ 2567.
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต. (2560). Smile library. https://library.rsu.ac.th/library_smilelibrary.html
- Association of College and Research Libraries. (2016). *Framework for information literacy for higher education*. <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>
- Boston Public Library. (2025, July 22). *Central Library: GBH at the BPL*. <https://www.bpl.org/services-central-library/gbh-at-the-bpl/>
- DC Public Library (Host). (2025–present). *DC Public Library Radio* [Audio podcast]. Spotify. <https://open.spotify.com/show/0d1VSTSvBfqXrO6Z6iJgMK>
- Evans, S., & Molina, L. (2023, October 17). *Responding to the community: Exploring library staff and participants roles in creating programs for radio broadcasting* [Poster Presentation]. IFLA World Library and Information Congress (WLIC) 2023, Rotterdam, Rotterdam, Netherlands. <https://repository.ifla.org/items/09100699-7540-411a-90ba-d5cc8eaf6d22/full>
- IFLA. (2018). *Global vision report summary*. <https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/24>
- Jarvis, P. (2009). *Learning to be a person in society: Learning to be me*. Routledge.
- Noe, R. A. (2017). *Employee training and development* (7th ed.). McGraw-Hill Education.
- Sihawong, U., & Phusee-orn, S. (2024). Developing a model to enhance junior high school teacher 21st century learning management competencies. *Journal of Education and Learning*, 13(1), 101–110. <https://doi.org/10.5539/jel.v13n1p101>
- Swanson, R. A., & Holton, E. F. (2001). *Foundations of human resource development*. Berrett-Koehler.
- Talawar, A. B. (2023). Role of libraries in promoting cultural heritage preservation. *International Journal of Research and Analytical Reviews*, 10(4), 469–477. <https://www.ijrar.org/papers/IJRAR23D3306.pdf>
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>